

Reactie op 'Hoogbegaafdheid, het label voorbij'

Met veel interesse lazen we het artikel van Frumau, Derksen en Peters in het tijdschrift *GZ Psychologie* van juli 2011. Wij zijn al enige jaren professioneel actief op het terrein van hoogbegaafdheid bij volwassenen. De boodschap van het artikel, namelijk het dat het psychologisch proces aandacht verdient, waarbij alle kinderen hun vermogens en talenten ontwikkelen naar een expertniveau, ondersteunen wij van harte. Wij geven volwassen hoogbegaafden ook altijd het advies om aan de gang te gaan met hun talenten, er zelf aan te werken om die tot bloei te brengen. Vaak kan dit (bijvoorbeeld op hun werk) zonder het woord hoogbegaafdheid te gebruiken.

Het bezwaar dat de term 'hoogbegaafd' niet goed gedefinieerd is, delen wij. Om die reden hebben Kooijman-van Thiel et al. dan ook in 2006/2007 een Delphi-onderzoek uitgevoerd met als uitkomst consensus over een existentieel model van hoogbegaafdheid, dat wordt gedeeld door veel professionals, mensen uit de doelgroep en dat in de coachingspraktijk uitstekend voldoet. (Kooijman-van Thiel (2008): Hoogbegaafd, dat zie je zó! Ede: Oya-productions)

Het argument voor het afschaffen van de term, dat hoogbegaafdheid een statisch label is, delen wij niet. Weliswaar zijn hoogbegaafden onderling sterk verschillend in allerlei opzichten, uit de observaties en verhalen van hoogbegaafde volwassenen stellen we ook een grote gemene deler vast: het zich al jong 'anders' voelen dan veel andere mensen in hun omgeving. Dat 'anders zijn' is in 2008 volgens ons goed omschreven in het Delphi-model van hoogbegaafdheid (Kooijman-van Thiel et al). IQ is daar een onderdeel van een geheel plaatje waarin de hoogbegaafde in interactie met de omgeving is geplaatst. De herkenning die dit model bij veel nog niet herkende hoogbegaafden geeft is enorm! Een deel van deze mensen laat zich daarna testen met een valide IQ-test en bevestigt de hoogbegaafdheid (in engere zin) daarmee. Een ander deel van de mogelijk hoogbegaafden doet zo'n test om uiteenlopende redenen niet. Wat ons betreft is er geen enkel bezwaar tegen, wanneer zij zelf in voorkomende situaties wel de term hoogbegaafdheid gebruiken. Het gaat echter om het beter leren kennen van zichzelf.

Volwassenen

Het artikel van Frumau et al. richt zich met name op hoogbegaafdheid bij kinderen, maar vergeet ons inziens de hoogbegaafde volwassenen in de scope mee te nemen. Het grote belang van de herkenning van het hoogbegaafd zijn bij volwassenen is, dat men het 'anders zijn' concreter gaat begrijpen, dat er zelfs een positieve oorzaak voor blijkt te zijn (er zijn mensen die denken dat ze juist een verstandelijke beperking hebben) en dat men zo een handvat heeft om, bijvoorbeeld met behulp van een coach, een aantal processen bij zichzelf aan de gang te krijgen. Veel (helaas niet alle) hoogbegaafde volwassenen hebben wij zo zien opbloeien, uit een GGZ-cliëntsituatie zien komen en weer levensgeluk terugvinden. Na een persoonlijk rouwproces komen zij vaak uit een diep dal. Zonder de herkenning van hun hoogbegaafd zijn was dat nooit gelukt en het label speelt hierin een enorm grote rol.

Het label 'hoogbegaafdheid' kunnen we daarom nog niet voorbij. Het ophouden om het woord 'hoogbegaafd' te gebruiken is dan ook geen effectieve strategie. Wij menen dat we de vooroordelen en misvattingen veel beter kunnen wegnemen nemen door ze te adresseren, er uitleg over te geven en goede adviezen te geven aan de hoogbegaafden en hun omgeving. We hebben daar al vele mooie voorbeelden van gezien.

Als maatschappij zitten we op dit moment nog met een erfenis van hoogbegaafden die niet als zodanig erkend zijn in hun jeugd. Wij menen dat dit verschijnsel niet zal verdwijnen, hoogstens zal de groep iets kleiner worden. Op basis van vele verhalen die wij hoorden blijkt een groot deel van de GZ-psychologen niet te weten welke ontwikkelpaden een niet erkende hoogbegaafde heeft bewandeld van kind tot volwassene en dan tot cliënt in de GGZ. Vele misdiagnoses zijn ons bekend. Ook veel schadelijke uitspraken hoorden wij, zoals dat men een uitslag ver boven de 130 op een IQ test scoorde zonder dat de betreffende GGZ-psycholoog hun vertelde wat dat betekende en ook uitspraken als: 'Oh je hebt maar een IQ van 140, je bent helemaal niet hoogbegaafd, dat begint pas bij 160' komen helaas voor.

Herkennen en erkennen

Kennis over hoogbegaafdheid bij GZ-psychologen en andere zorgprofessionals is van groot belang. Met het wegnemen van het label hoogbegaafdheid neem je het fenomeen niet weg!

Wetenschappelijk kunnen we erover discussiëren, maar maatschappelijk is er een grote noodzaak om hoogbegaafdheid te herkennen en te erkennen. Wij menen dat GZ-psychologen juist wel een maatschappelijke rol in deze hebben.

Het label hoogbegaafdheid voorbij? Graag, ooit, maar nu is dat voor volwassenen nog niet 'im Frage'.

Mw. dr. Noks Nauta, bedrijfsarts en psycholoog, IHBV (Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen)

Mw. Rianne van de Ven, coach, Rianne van de Ven Coaching & Consulting

Correspondentieadres: noksnauta@ihbv.nl